

Pestprotocol KBS De Pionier

Maarsse, juli 2019

Inhoudsopgave

1. Doel	blz. 2
2. Definitie	blz. 2
3. Voorwaarden/signalen van een pestsituatie	blz. 3
4. Rol APC, ICP en SEL-coördinator	blz. 3
5. Preventief beleid	blz. 4
6. Afspraken op school / in de klas	blz. 4
7. Welke stappen worden er gezet als er gepest wordt?	blz. 5
8. Consequenties	blz. 7
9. Bijlage: de Supportgroep aanpak	blz. 9

1. Doel van het pestprotocol

Dit pestprotocol heeft als doel pesten te voorkomen zodat alle leerlingen zich veilig voelen bij ons op school, waardoor zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan! Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Uitgangspunt voor het beleid inzake sociale veiligheid op onze school is het programma Kwink.

2. Definitie

Pesten is een probleem dat helaas op iedere school voorkomt. Dit probleem willen wij op onze school onder ogen zien en serieus nemen: wanneer is er nu sprake van plagen en wanneer is er sprake van pestgedrag?

Definitie van pesten: 'Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe te brengen. Het is een groepsproces waarbij pesters, gepesten, omstanders of meelopers, volwassen beroepskrachten en ouders betrokken kunnen zijn. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld. Het is steeds hetzelfde kind dat wint en hetzelfde kind dat verliest. Anderen kijken tegen het sterkere kind op. De pester heeft geen positieve bedoelingen; wil pijn doen, vernielen of kwetsen. Het gepeste kind voelt zich eenzaam en verdrietig en is onzeker en bang.'¹

Belangrijk hierbij is dat pesten systematisch plaatsvindt. Bij plagen is er sprake van incidenten. Plagen gebeurt echter ook vaak in het zicht van de leerkrachten, pesten gebeurt vaak achter de rug van de leerkrachten om.

Digitaal pesten: Digitaal -ook wel cyberpesten genoemd- is het pesten via de digitale (virtuele wereld) media. Dit zijn social media als YouTube, Whatsapp, Facebook, Twitter, Snapchat, Instagram en chatrooms. Cyberpesten kan op verschillende manieren tot uiting komen, maar het betreft het opzettelijk zwart maken of afkraken van iemand of juist het groepsgewijs negeren van één persoon.

Bij digitaal pesten spelen wij ook zo vroeg mogelijk in op de signalen hiervan. Kwink werkt ook aan de mediawijsheid van kinderen. Kwink versterkt de positieve kracht van de groep om pesten te stoppen en leert kinderen op een verstandige en prettige manier omgaan met de nieuwe media.

¹ <https://www.nji.nl/Pesten-Probleemschets-Definitie>

3. Voorwaarden

- Pesten moet door alle direct betrokken partijen als probleem worden gezien: leerlingen (gepeste kinderen, kinderen die pesten en de zwijgende groep leerlingen die niets doet), leerkrachten en de ouders/verzorgers.
- De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
- Als pesten zich voordoet, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.
- Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak.
- Op iedere school is een anti-pestcoördinator en een interne contactpersoon aangesteld.
- De anti-pestcoördinator wordt ingeschakeld bij een pestmelding.
- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert, dan is de inschakeling van een interne contactpersoon nodig. De interne contactpersoon kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.

4. Rol anti-pestcoördinator, interne contactpersonen en SEL-coördinator

Van scholen wordt verwacht dat zij een anti-pestcoördinator binnen de organisatie aanstellen. De anti-pestcoördinator speelt een actieve rol in het voorkomen en tegengaan van pesten. Hij of zij draagt ook zorg voor de uitvoering van het anti-pestprotocol. De anti-pestcoördinator is het aanspreekpunt voor leerlingen en ouders waar zij pesten kunnen melden. Samen brengen zij de peestsituatie in kaart en zoeken passende hulp. Bij ons op school is dit Esther Boersma.

Tevens hebben wij bij ons op school twee interne contactpersonen. De inschakeling van een interne contactpersoon is nodig wanneer een probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert. De interne contactpersoon kan voor meerdere problemen ingeschakeld worden. Hij of zij heeft als taak een probleem te onderzoeken, indien nodig een deskundige te raadplegen of door te verwijzen en bevoegd gezag te adviseren. Bij ons op school zijn dit Jacqueline Noordhoff en Lidia van der Vlugt.

De school heeft ook een coördinator sociaal-emotioneel leren (SEL). Deze coördinator begeleidt de leerkrachten in het proces van groepsvorming en desgewenst bij de lessen Kwink. Ook is zij beschikbaar voor korte gesprekken

met leerlingen en voert zij de supportgroepgesprekken. Op De Pionier is dat Angela Murk.

5. Preventief beleid

Kwink – aandacht voor de fase groepsvorming

De grondslag voor het voorkomen van pesten wordt op KBS de Pionier gelegd met het (online) programma Kwink. Dit is een methode voor sociaal-emotioneel leren voor groep 1 tot en met 8 in het primair onderwijs. Kwink heeft als hoofddoel om verstorend gedrag in de klas te voorkomen en om van de klas een positieve groep te maken. Dit wordt gedaan door middel van digitale wereld en diverse werkvormen in de klas. Kwink sluit met de inhoud van de lessen naadloos aan bij de fases van groepsvorming. Voorwaardelijk voor deze methode is dat kinderen over hun innerlijke wereld leren praten.

Er zijn verschillende factoren die verstorend gedrag, probleemgedrag bij kinderen veroorzaken. Dit zorgt ervoor dat een groep geen positieve groep is. Sociale incompetentie is één van de factoren waardoor kinderen verstorend gedrag in de klas vertonen. Dit blijkt een belangrijke voorspeller voor problemen bij de ontwikkeling van kinderen. Om sociaal competent gedrag te kunnen vertonen, heb je sociale vaardigheden nodig. Kwink richt zich op deze sociale vaardigheden. De interventie van Kwink is gericht op de vijf essentiële sociaal-emotionele competenties. Deze zijn vertaald naar gewenst leerlinggedrag. De kennis en vaardigheden bij dit gedrag wordt verkregen via de lessen van Kwink. Kinderen zullen hiervan sociaal competent worden.

6. Afspraken op school/ in de klas

In de school hangen zichtbaar de volgende kapstokregels:

- Voor groot en klein zullen we aardig zijn;
- We zullen goed voor de spullen zorgen, dan zijn ze weer te gebruiken morgen;
- De school is van binnen een wandelgebied en buiten hoeft dat lekker niet.

Bij de start van het schooljaar stellen de leerkrachten van de Pionier samen met hun klas groepsregels op. Deze groepsregels zijn een aanvulling op de vastgestelde schoolregels. De groepsregels worden zichtbaar opgehangen in de klas.

Regels die besproken worden in de groepen:

- Doe niet bij een ander kind, wat jezelf ook niet prettig zou vinden.
- Kom niet aan een ander als de ander dat niet wil.
- We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.
- Als je kwaad bent, blijf je van de ander af. Probeer eerst samen te praten. Lukt dit niet, dan ga je naar de meester of de juf.

- Niet: zomaar klikken. Wel: aan de juf of meester vertellen als er iets gebeurt wat je niet prettig of gevaarlijk vindt.
- Blijft de pester doorgaan, dan aan de meester of juf vertellen.
- Vertel de meester of juf wanneer je zelf of iemand anders wordt gepest.
- Word je gepest; praat er thuis ook over, je moet het niet geheim houden.
- Uitleggen, roddelen en dingen afpakken of kinderen buitensluiten vinden wij niet goed.
- Niet aan de spullen van een ander zitten.
- Luisteren naar elkaar.
- Iemand niet op het uiterlijk beoordelen.
- Nieuwe kinderen willen we goed ontvangen en opvangen. Zij zijn ook welkom op onze school.
- Opzettelijk iemand pijn doen, opwachten buiten school, achterna zitten om te pesten is beslist niet toegestaan.
- Probeer ook zelf een ruzie met praten op te lossen. Na het uitpraten kunnen we ook weer vergeven en vergeten.

Deze regels gelden op school en daarbuiten.

7. Welke stappen worden er gezet als er gepest wordt?

Hoeveel we ook doen aan preventie, pesten kan altijd nog voorkomen. Wanneer er een pestmelding binnenkomt, dan volgen wij de volgende stappen:

Stap 1: Leerlingen proberen er eerst zelf (en samen) uit te komen.

Stap 2: Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft) legt de leerling het probleem aan de meester of juf voor. De leerling heeft er recht op dat de melding serieus wordt opgepakt door de leerkracht.

Stap 3: De leerkracht maakt afspraken met de pester en de gepeste om het ongewenste gedrag te stoppen.

Stap 4: Als stap 3 onvoldoende blijkt te helpen, handelt de school volgens de supportgroepaanpak om het pesten te stoppen.

Begeleiding van de gepeste leerling:

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest?
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten (huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken).
- De leerling sterker maken in hoe je op een andere manier kunt reageren.

- Het zoeken en oefenen van een andere reactie, bijvoorbeeld je niet afzonderen.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s).
- Het gepeste kind niet overbeschermen. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

Begeleiding van de pestende leerling:

- Praten: zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (de baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen).
- Laten inzien wat het effect van zijn of haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest en belonen (schouderklopje) als het kind zich aan de regels houdt.
- Kinderen leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?*
- Zoeken van een sport of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
- Inschakelen hulp: sociale vaardigheidstrainingen; jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD.
-

*Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- Voortdurend met elkaar de competitie aan gaan
- Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt

Begeleiding van de (zwijgende) middengroep:

- Pesten aan de orde stellen in de klas bijvoorbeeld door aandacht voor dit pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen.
- Als een leraar met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam geen peestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat

het maar een grapje is. Of de pester gaat het slachtoffer voor zijn klikken bestraffen.

- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve ondervinden.

De supportgroepaanpak:

De supportgroepaanpak bestaat uit een aantal achtereenvolgende gesprekken tussen een beroepskracht van school en een aantal leerlingen. Het eerste gesprek vindt plaats tussen de beroepskracht en de leerling die ondersteuning nodig heeft. Het tweede gesprek vindt plaats met de supportgroep. De supportgroep bestaat uit zes tot acht leerlingen. Hierna volgt weer een gesprek met de leerling om te inventariseren of de situatie verbeterd is. Tenslotte volgt een tweede gesprek met de supportgroep waarin gevraagd wordt hoe het nu met de gepeste leerling gaat. Dit gesprek dient er ook voor om de supportgroep te bedanken voor hun hulp en om de situatie te evalueren. Alleen indien nodig kan de supportgroep besluiten de hulp nog één week voort te zetten. Belangrijk is om na deze twee laatste vervolgesprekken de hulp stop te zetten om afhankelijkheid te voorkomen. Het is dus belangrijk om deze stap niet te blijven herhalen. Indien het pesten niet gestopt is, wordt overgegaan tot de maatregelen beschreven in het hoofdstuk 'consequenties'.

8. Consequenties

Tijdens de bijeenkomsten van de supportgroep zijn er verschillende afspraken voor de betreffende groep gemaakt. De naleving van deze gemaakte afspraken worden gecontroleerd en bijgehouden door de groepsleerkracht. Dit binnen een termijn van vier weken. De pestincidenten worden vastgelegd in een dossier. De anti-pestcoördinator checkt de stand van zaken bij de groepsleerkracht.

Als het pestgedrag niet stopt, volgt opnieuw een gesprek met de pester(s) en hun ouders onder leiding van de directie. De pester(s) krijgen opnieuw vier weken om hun gedrag aan te passen. Tevens kan er begeleiding ingezet worden om tot gedragsverandering te komen. Daarnaast worden er strafmaatregelen genomen tegen de pester(s). Dit wordt opgenomen in het dossier. De naleving van de gemaakte afspraken wordt gecontroleerd en bijgehouden door de groepsleerkracht binnen een termijn van vier weken. De anti-pestcoördinator checkt de stand van zaken bij de groepsleerkracht.

Als het pestgedrag na bovenstaande maatregelen niet stopt, wordt een tijdelijke schorsing aan de pester(s) opgelegd door de schoolleiding. Tevens kan er hulpverlening worden ingezet om wel tot gedragsverandering te komen. Dit moet ook worden opgenomen in het dossier. Dit alles in samenspraak tussen de directie en de anti-pestcoördinator. Indien na bovenstaande maatregelen het pestgedrag aanhoudt, wordt de tijdelijke schorsing omgezet in een verwijdering

van de pester(s). De schoolleiding volgt hiervoor het 'Protocol schorsing en verwijdering in het basisonderwijs'².

2

<https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/schorsen-en-verwijderen/basisonderwijs-schorsen-en-verwijderen>

SUPPORTGROEP AANPAK

Young doet in haar boek (2009/ 2012) oplossingsgerichte voorstellen rond pesten op school, met als richtlijn de vraag hoe de school een veilige, vriendelijke en ondersteunende gemeenschap wil zijn. Dit gaat verder dan het oplossen of voorkomen van problemen. Voor deze oplossingsgericht schoolontwikkeling maakt Young gebruik van technieken als het beschrijven van de gewenste toekomst, het herkennen en benutten van successen in het verleden en het benutten van bestaande mogelijkheden en kwaliteiten. Daar waar pesten zich voordoet, stelt Young de Supportgroep Aanpak voor. In gesprek met de leerling die hulp nodig heeft (X), wordt een supportgroep samengesteld van leerlingen die hulp kunnen bieden, De supportgroep wordt uitgenodigd de leraar of begeleider te helpen zodat X gelukkiger kan zijn op school. De Supportgroep aanpak in stappen (Broersen, 2008):

1. Gesprek met de leerling waar het om draait

- Stel in het gesprek motivatie tot verandering boven ervaringen rond het probleem.
- Luister naar het soort gebeurtenissen, probeer niet exact specifieke incidenten boven tafel te krijgen (niet: wie deed wat waarom).
- Accepteer wat er gezegd wordt, ook als er weinig over het pesten zelf verteld wordt. Oordeel niet, trek het verhaal niet in twijfel,
- Verzeker de leerling dat de andere leerlingen (pesters) niet in de problemen komen door dit gesprek/deze aanpak.
- Vraag de leerling:
 - * Wie vind je moeilijk?
 - * Wie zijn er bij?
 - * Wie zijn vrienden of mogelijke vrienden? Door wie voelt de leerling zich gesteund of zou de leerling zich gesteund kunnen voelen?
- Vertel de leerling dat de genoemde leerlingen gevraagd worden om te helpen om hem/haar gelukkiger te maken op school. Genereer hoop.
- Maak een afspraak voor een vervolgesprek een week later

2. Gesprek met de supportgroep

- Nodig 6 tot 8 leerlingen uit die de leerling genoemd heeft.
- Verzeker deze leerlingen dat ze niet in de problemen zijn. Zorg er voor dat geen van de leerlingen in dit gesprek een label krijgt (pester, meeloper bijv.)
- Vertel de groep dat X ongelukkig is op school en dat zij gekozen zijn omdat ze X kennen en allemaal kunnen helpen (dit is wat ze gemeenschappelijk hebben).
Vraag of ze je willen helpen zodat X gelukkiger kan zijn op school.
- Vraag eventueel of ze zelf ooit ongelukkig zijn geweest op school. Bespreek kort de gevoelens van de leden van de supportgroep die zeggen wel eens ongelukkig geweest te zijn op school en zeg dat X op dit moment vergelijkbare gevoelens moet hebben. Normaliseer!
- Leg uit dat niemand op school zich ongelukkig zou moeten voelen. Omdat zij X kennen, weten zij beter dan wie dan ook waarom en wanneer X zich ongelukkig voelt. Als voorbeelden genoemd worden met namen, zeg dan dat namen nu niet belangrijk zijn. Benoem dat het niet gaat om straffen/waarborg een niet oordelende sfeer in het gesprek.
- Vraag de groep wat zij kunnen doen om de situatie voor X beter te maken (zij weten immers wat er gaande is). Belangrijk is hier om wrok en negatieve uitlatingen te negeren en positieve suggesties te prijzen. Zorg er voor dat iedereen een suggestie (van zichzelf of van een ander) kan uitvoeren. Iedereen neemt een voor hem/haar haalbare taak op zich, Iedereen is belangrijk. De feitelijke suggesties doen er niet zoveel toe, zolang de groepsleden maar duidelijk maken dat ze zich betrokken voelen bij het groepsdoel: de situatie voor X beter maken.

Suggesties kunnen bijvoorbeeld zijn: met X een spel doen in de pauze, X helpen in de klas, X goedemorgen zeggen, X met rust laten, 3 x per dag vragen hoe het met X gaat etc. Sta alleen suggesties als 'als iemand X iets aandoet, sla ik hem/haar in elkaar' niet toe, Schrijf de suggesties op. Niet om de groep daar op vast te pinnen maar om het plan concreet en belangrijk te maken.

- De suggesties moeten uit de groep zelf komen. Geef geen taken, laat niemand beloftes maken. De groep is eigenaar van het plan!
- Bedank de groep. Geef hen complimenten over het plan ('ziet er goed uit, 'het zal zeker een verschil maken voor X').
- Vertel hen dat ze over een week in een vervolgesprek alles kunnen vertellen over wat ze hebben kunnen doen voor X. De groep krijgt hiermee de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het plan.
- Maak een afspraak voor een vervolgesprek een week later.
-

3. Vervolggesprek met de leerling waar het om draait

- Dit gesprek duurt meestal maar 5 minuten.
- De leerling wordt gevraagd hoe het gaat, mogelijk met gebruik van een schaal van 1 tot 10. Meestal gaat het goed. Geef de leerling daarover complimenten.
- Zorg ervoor dat de leerling aandacht blijft krijgen, ook nu het goed gaat!
- Maak - als X dat wil - een afspraak voor een vervolggesprek een week later.

4. Vervolggesprek met de supportgroep

- De groep wordt gevraagd hoe het nu gaat met X.
- Meestal melden ze dat het beter gaat met X. Probeer te voorkomen dat het gesprek suggereert dat het alleen om X draait. Moedig hen aan te vertellen wat zij gedaan hebben zodat het nu beter met X gaat. Kom niet terug op het oorspronkelijke plan (pin ze daar niet op vast: jij zou toch...)
- Bedank de supportgroep voor hun hulp, geef hen daarover complimenten (individueel en voor de groep) en vraag of ze nog een week door willen gaan met hun hulp. Dit wordt in de praktijk nooit geweigerd.
- Maak eventueel een afspraak voor een vervolggesprek een week later. Vervolggesprekken kunnen net zolang gepland worden als nodig lijkt maar meestal zijn twee vervolggesprekken voldoende. Stop er dan mee om afhankelijkheid te voorkomen. Blijf de supportgroep informeel complimenteren over hun aandeel in dat het beter gaat met X.

5. Bevestig de nieuwe situatie met een gepaste erkenning

- Geef zowel de leerling waar het om draait als de supportgroep een gepaste erkenning, Bijvoorbeeld: een certificaat, een brief om de ouders te laten lezen, een foto nemen van de hele supportgroep en die in de klas ophangen, iets leuks bedenken voor de hele klas omdat de sfeer voor iedereen nu verbeterd is enz.
- Laat leerlingen zoveel mogelijk meedenken in wat een gepaste erkenning is!
- De erkenning is meer de markering en viering van een succes dan een beloning en reden om mee te doen aan de supportgroep.

Bovendien: betrek de ouders er bij

Laat ouders aan het begin van een schooljaar weten dat de school, als er gepest wordt, werkt met de Supportgroep aanpak. Neem het op in de schoolgids en op de website van de school! Ouders hoeven niet om toestemming gevraagd te worden als hun kind gevraagd wordt voor een supportgroep. Houd wel contact met de ouders van de gepeste leerling.

Bevraag hen steeds op hun ervaringen; hoe vinden zij dat het met hun kind gaat? Neem ieders verhaal en inbreng serieus. Vermijd eenrichtingsverkeer.

Broersent A. (2008). Supportgroep aanpak. Interne SvO-publicatie. Utrecht: Seminarium voor Orthopedagogiek.

Young, S. (2009). Anti-Bullying and Beyond, London: BT Press

Young, S, (2012). Van pesten naar samenwerken. Huizen: Pica (vertaling!)